

ראשי פרקים

נושא	עמודים
מבוא	2
סקירה תיאורטית	3-8
א. בדידות בעולם המודרני – הגדרות ומאפיינים	3-4
ב. משמעות הקורונה והבדידות ביחס לפרט	5
ג. משמעות הקורונה ביחס למשפחה ולקהילה	5-8
ד. המשמעות האוניברסלית של הקורונה	8
סיכום	9
ביבליוגרפיה	10

מבוא

משבר הקורונה העולמי החל בפברואר 2020, נמשך עד ימינו והוא משפיע על הפרט, על המשפחה והקהילה הלאומית ועל הקהילה האוניברסלית.

למרות שאין עדיין מרחב מספיק כדי לנתח את כל השלכות המשבר על חיינו, עולות עדויות ומתפרסמים מחקרים ביחס לפגיעה הקשה של המחלה, לא רק על בריאותו הפיזית של האדם - בחלוקה לקבוצות סיכון שונות אלא גם על בריאותו הנפשית ועל התמודדותו עם המשבר הכלכלי שנוצר בעקבות הקורונה (גל ומיקולינסר, 2020. עשת, 2020. אורן ורון-גל, 2020). לא רק על בריאות האוכלוסייה, אלא גם סוגיות אחרות כמו: מעמד הקשיש בחברה והיחס אליו (גל ומיקולינסר, 2020), ביקורת ציבורית על מדיניות הממשלות ועל אמצעי התקשורת, תיאוריות קונספירציה ועמדות ביחס לעתיד (Enders, Uncinski, Klofstad & Stoler, 2020).

בעבודה זאת אחקור: כיצד משפיעה הקורונה על תחושת הבדידות ומה משמעויותיה, בהתייחס לפרט, לקהילה ולאוניברסל?

אתחיל מהגדרות ומאפייני הבדידות, תוך ניתוח של הרב סלובייציק (1968) את הסיבות להתגברות הבדידות בעולם המודרני ואת השלכותיה, אמשיך עם ההסבר של עשת (2020) ביחס ללחצי העולם המודרני שמייצרים פעילויות חברתיות אין סופיות ומתייחסים אל הבדידות כנושא לבושה, אפרט על מאפייני הבדידות שחוה הפרט ואציג נתונים מישראל. אסכם בהשלכות המשבר והמשמעות שהוא מקרין על הפרט, המשפחה והקהילה ועל החברה האוניברסלית.

סקירה תיאורטית

א. בדידות בעולם המודרני - הגדרות ומאפיינים

על פי הגדרה אחת: בדידות היא צורה של חרדת נטישה שנגרמת כתוצאה מכישלון בסיפוק תרי התקשרות בסיסים עם בני אדם אחרים. זהו רגש שמצביע על צורך לא מסופק של אדם לקרבה, לאהבה ולדאגה בשל דמות התקשרות לא זמינה ולא תגובתית (גל ומיקולניסקי, 2020). על פי הגדרה אחרת "בדידות היא חוויה קיומית אנושית המשותפת לכל בני האדם המגדירה מצב חברתי-רגשי של חוסר השתייכות, ריחוק מאנשים ומסביבה אנושית" (רבין, מטלון ומעוז, 2017: 35).

בדידות הינה כאב פסיכולוגי שמקורו בפגם נתפס במערכות יחסים בין האדם לסביבתו (שטיין, 2020) הדגש הוא על כאב פיזי שמפלה את הגוף והנפש, וריקנות גדולה שממלא את הנפש שמחפשת נואשות קשר משמעותי עם אדם אחר. מבחינה פיזיולוגית, המעגלים הנוירולוגיים המקושרים אל מנגנוני הכאב הפיזי במוח האדם מקושרים אל הבדידות, בכך שהבדידות מפעילה מנגנונים הורמונליים של דחק שדורשים מאתנו לנקוט בפעולה שתביא לצמצום הכאב. עם זאת, הבדידות היא חוויה סובייקטיבית. היא תודעה שמערבת רגש, מחשבה וחוויה. ברמת הרגש קיימת תחושה של 'לבד'. של ניתוק מוחלט מאחרים. ברמת המחשבה נוצר פער בין הדרך שבה אדם רוצה להרגיש את מערכת היחסים עם האחר, לבין המציאות. ברמת החוויה חסר האדם את המגע האנושי שיכול לבוא לידי ביטוי בחיבוק, הבנה, שיחה אינטימית, דאגה, אהבה וכל ביטוי אחר לתקשורת וקשר פיזי בין בני אדם. אנשים רוצים לחוש קבלה ושתייכות. אהבה, אכפתיות ודאגה (שם).

יש להבחין בין שלושה מושגים של בדידות: (loneliness) ככמיהה לקשר עם אחרים, solitude כחווית התבודדות חיובית שמטרתה לאפשר לאדם ליצור, לחקור ולהרהר ו isolation כמצב שנפכה על האדם להיות מבודד מסביבתו (עשת, 2020).

בדידות על פי היהדות מתחילה בבריאת האדם ובשאלה האם האדם נברא יחיד או כזוג. ממשיכה עם בדידות הנביא, בדידות בעבודה, בדידות כמצב רגשי, בדידות בעקבות חולי ונכות, בדידות בשילוב חרדה ובדידות מצבית זמנית (רבין, מטלון ומעוז, 2017). על פי הרב סולובייצק (1968) הגדרת הבדידות על פי תפיסת האדם הדתי, הינה תחושת בדידות הנובעת מחרדה, שקיקגור ציין כפחד מהידיעה על אי קיום פוטנציאלי שמאיים על עצם קיום האדם. או בדידות שנובעת מלחצים, דאגות ותסכולים אישיים, או תוצאה של הלך רוח של אדם מערבי שחי בעולם מודרני ומורכב ונעשה זר לעצמו.

הגורמים לבדידות, לדעת הרב סולובייצק (1968), אצל האדם המודרני הם כשלי האמונה ואובדן הזיקה הרוחנית לקהילה ולאנשים אחרים. לטענתו, קיימים בכל אדם מאז לידתו, שני סוגי אישיות: האדם הראשון - המודרני, איש ההדר - והאדם השני, איש האמונה הבודד, שמחפש את הרוחניות ואת שלטון האל בעולם המודרני. האדם הראשון נברא עם בת זוג, חווה, ולתוך קהילה והוא פועל כדי לשלוט באתני הטבע ולנצל את העולם לצרכיו. האדם האמוני, לעומתו, נולד לבד וצריך להתאמץ ולהקריב חלק מעצמו כדי למצוא לו אישה כעזר כנגדו. הוא מלא סקרנות אבל לא שואל שאלות פונקציונליות של 'איך', אלא שאלות של מהות: מה התכלית והמשמעות של